

MULLERES SI, PERO

Porque do que se trata é de vermos onde está o inconveniente.

Perdóeseme este abrupto comezo ("incipit in medias res" dirían as filólogas, porque agora, cando xa non vale de moito, resulta que as mulleres temos moitísima cultura), debido a que, en realidade, o asunto vén de longo. E é que, quen subscribe estas liñas, debe confesar que todo isto do feminismo tamén a colleu así, "no meio do asunto", apesar dela mesma, e sen comelo nin bebelo. Vaiamos, entón, cos antecedentes.

Como seguramente a moitas das lectoras e lectores que nacemos e nos formamos nas décadas coincidentes coa vertixinosa evolución cara aos "post-ismos", eses que se fan pasar como últimos retrincos do progreso, é dicir o postmodernismo, postfeminismo, postcomunismo (de momento non se oe falar de "postcapitalismo", aínda que haxa motivos), nunca me pareceu cuestionábel a racional aspiración á igualdade efectiva entre os humanos, dentro da cal, obvio é, está a do home e a muller. E isto, hoxe, un hoxe que se estende, precisamente, ás últimas décadas, aínda que só sexa unha igualdade de dereito e non de feito, é algo que, ceo, ninguén discute.

En vista disto, ao longo destes anos de formación e de actividades creativas como a da creación literaria, poucas veces se me ten imposto a necesidade de reflexionar sobre o asunto ata que, ao mesmo tempo por desgracia que por fortuna, hai que enfrentarse a

unha cuestión que está aí: faga o que faga, "algo" me lembra sempre que son "unha muller". Por desgracia e por fortuna, inseparabelmente e nunca neutralmente. E a cuestión segue aí, mesmo pesadamente, nos interminabeis debates sobre literatura e muller, cultura e muller, cruzar a rúa e muller, muller e muller, os gatos e a muller, etc. Agora ben, que me sinta cansada (que nos sintamos?), non quere dicir post-nada. Simplemente que, dado o momento que nos tocou vivir, non contabamos con iso.

Quero dicir que, cada vez que me falan ou me preguntan por esa grácil relación entre "a literatura e a muller", vénseme irremediábelmente á cabeza unha longa ristra de inconvenientes que deberían conducir á reflexión individual e institucional dos humanos, tales como "o deporte e os minusválidos", "a música e os duros de oído", "a xardinería e os mancos" etcétera. Entón, se eu estou simplemente en casa traballando, como calquera, e me vén a cuestión á cabeza, por si mesma ou por ler "A festa da palabra xa se sabe (non ó digo por se acaso)", nese momento é cando eu, sorprendida, volvo en min e digo: ah, aquí hai un problema, "ese" é o problema, o "defecto". E sen necesidade de mirarme ao espello convénzome de que son muller.

Unha vez que me repoño, encontro que só existen dúas formas de actuar. A primeira é negar

o problema. De feito, non ten por que existir xa que, a fin de contas, a min ninguén me negou o dereito a instruírme e a escribir (outra cousa é que se me tome en serio, pero iso xa é máis difícil de imputar a que se debe). Ignoro como se non fose comigo e continúo felizmente tecleando.

Claro, se fago isto, desazóname axiña outra cuestión. Como escritora responsábel, onde vai entón o meu sentido crítico, a miña xusta medida da realidade? Porque o que eu felizmente tecleo e, a final sae, é unha alfombra de papeis que acabarán en formato de libro e aspiran a meterse así como disimuladamente no mundo cultural que me precede, envolve e segue, dunha forma moi sutil, iso si, sen que se me note "o defecto" (vid. supra). E entón a formación recibida terá que axudar moito e facerme desenvolver mecanismos de imitación, de aceleración e de ocultación para poñerme á par dos xenuínos e incuestionábeis ostentadores dos records: os "sen defecto", os homes.

Non. Entón paso a pensar na segunda opción. Afirmo que o problema existe e non só o afirmo senón que o exhibo e me comprazo en facérllelo saber a cantos me len. Por exemplo: este libro que ten vostede na man, pío lector, (penso no desgarramento dun Quevedo en *Los Sueños*) nace da incompreensión que ten o mundo por dedentro cara ás mulleres e así esta autora llo vai demostrar, canto á forma e ao contido. Pero é pouco

Luisa Villalta

TEMAS VARIOS

probábel que, neste caso, necesite convencer de tal a un lector ou lectora que, polo mesmo mecanismo de sublimación do problema, seguramente accedería ao meu libro a través da información "favorábel", dalgunha colección exclusiva para literatura de mulleres, publicitada através de coloquios sobre "o asunto", reseñada por amigas escritoras e compañeiras de desditas e, por ende, o máis probábel é que só consiga amargar aínda máis a algunha muller que queira autocompadecerse comigo. Polo demais, o mundo seguirá o seu curso tranquilo agora que encontrou un novo lugar onde arrinconar as mulleres. Son os riscos da ritualización dos problemas.

Ten que haber outra maneira. E ocórreseme que ben pode vir da superación dun complexo que creo existe tanto nun caso como noutro. Podemos, como Freud, pensar nun título inspirado nun mito, non tan vetusto e tráxico como Edipo ou Electra, senón máis ben entrañábel e que eu denomino como Complexo do Parrulo Feo.

A historia é ben coñecida, sobre todo para nós que, polo visto, tan atentas estamos a cuestións de beleza e fealdade. Unha niñada de parrulos recién descascados observa que, entre eles, hai un diferente (o feo). Axiña llo fan notar: cando todos van, el volve, cando todos fan cuá-cuá, el fai cuó-cuó, non pode participar nos xogos porque se adapta mal. O

resultado é que se rin moito del. Pero este non se desanima, intenta adaptarse, ensaia o vocalismo do cuá-cuá, adestra os movementos para ir onde todos, ata que ve que non lle sae e chora desconsoladamente. Pero ninguén pode facer nada porque mesmo Mamá Parrula sabía que xa aquel ovo que avultaba máis non podía traer cousa boa. Era un problema conxénito. Esta parte da historia sempre me emocionou, despertou en min lampos de compaixón e me fixo saber (traidoramente) que na compaixón hai un fondo implícito de aceptación, case compracencia, da inferioridade da vítima, é dicir, de desprezo. Afortunadamente o desenlace viña aliviar todo atisbo de culpabilidade. O Parrulo Feo remataba sendo, en realidade, un fermoso cisne que un bon día remontaba o voo e deixaba os patexos parrulos ridores cun palmo de narices.

En todos os aspectos, o exemplo nos cadra ás mulleres que intentamos incorporarnos ao mundo literario habitado previamente polos homes. Primeiro queremos que non se nos note e traballamos duramente para iso. Despois, cando vemos que é demasiado difícil ou que conseguilo sempre nos vai levar a destempo do paso que se nos marca, entón é cando facemos do problema un acto de inmolación. Un acto de inmolación necesario, é certo, sumamente eficaz porque ao final, na Historia, só acaban triunfando as vítimas que son

capaces de xerar grandes ritos e grandes culpas.

Pero o triunfo verdadeiro só se acada cando se mira ao ceo e se ve nel a inmensidade do espacio que temos para voar. Se a isto é ao que chaman post-feminismo, esperemos que nos chegue canto antes. ▲